

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Vår dato: 10.07.2015
Vår ref.: 2015/153
Arkivkode:561
Deres dato: 19.12.2014
Deres ref.: 201107594-6

Uttalelse til søknad om bygging av Røyrvasselv kraftverk i Røyrvik kommune

Vi viser til oversendelse av 19.12.2014 med konsesjonssøknad for Røyrvasselv kraftverk i Røyrvik kommune. Det ble gjennomført sluttbefaring i området 26.06.2015 i regi av NVE der også Fylkesmannen i Nord-Trøndelag deltok.

Bakgrunn / Utbyggingsplaner

Namdal Kraft AS søker om konsesjon for utbygging av Røyrvik kraftverk i Røyrvasselva. Røyrvasselva renner ut i Tunnsjøen, en av Nord-Trøndelags største innsjøer (100 km²) og er en del av Namsenvassdraget.

Kraftverket er planlagt å utnytte et fall på ca 77 m i Røyrvasselva som har en middelvannføring på ca 690 l/s. Med en planlagt turbineffekt på 1 MW og slukeevne på 1550 l/s er produksjonen beregnet til ca 2,7 GWh. Det søkes også om å regulere Røyrvatnet med ca 1,0 m. Vannveien mellom inntaksdam og kraftverk er ca 1,2 km og planlegges som nedgravd rørgate. Det planlegges minstevannføring på 150 l/s i sommerhalvåret og 50 l/s i vinterhalvåret.

Reguleringsdammen i Røyrvatnet planlegges som en 8 m lang og 2 m høy betongdam. Til kraftstasjonen planlegges en adkomstveg på ca 400 m fra FV 363. Kraftstasjonen planlegges knyttet til eksisterende nett med en ca 1,0 km jordkabel til nettstasjon på linjen Tunnsjø – Røyrvik.

Det er utarbeidet en miljørapport til konsesjonssøknaden: "*Røyrvasselv kraftverk, Røyrvik kommune Nord-Trøndelag. Virkninger for Biologisk Mangfold*", Sweco Rapport nr 1 (2011). Rapporten konkluderer under samlet vurdering av alle aktuelle fagtema med at omsøkte prosjekt vil medføre "*Liten til middels negativkonsekvens*".

Fylkesmannens overordna vurderinger

I større konsesjonssaker for kraftverk har Fylkesmannen i hovedsak tatt utgangspunkt i:

- Utbyggingens betydning for forsyningssikkerheten og den generelle kraftforsyningssituasjonen i Midt-Norge og Nord-Trøndelag.
- Utbyggingens bidrag til fornybar energi.
- Utbyggingens konsekvenser for områder hvor Fylkesmannen er fagmyndighet.

Omsøkte kraftverk er av begrenset størrelse og vi finner ikke behov for å sette dette prosjektet inn i de samme rammer som større prosjekt på de to første punktene.

For det tredje punkt konstateres at det ikke foreligger relevante momenter i forhold til vår sektormyndighet innen fagområdene *landbruk og beredskap*.

Fylkesmannens vurdering av framlagte konsesjonssøknad for Røyrvasselv kraftverk

Reindriftsområdet

Vi mener konsekvensutredningen beskriver reindriftens bruk av området tilstrekkelig. Oppsamlingsområdet og flyttelei benyttes i hovedsak på høst - førjulsvinter, når man samler rein til slakteanlegget på Tunnsjøflyan. Vi mener kraftverket ikke vil påvirke dette vesentlig. I anleggsperioden kan støy og aktivitet medføre problemer. Vi ber om at reinbeitedistriktet kontaktes for planlegging av anleggsperioden, slik at man unngår unødig konflikter i forhold til reindrift. Med forutsetning om at veien stenges med bom, slik som beskrevet i søknaden, har vi ingen andre vesentlig merknader i saken for reindriftsområdet.

Miljøområdet

Små vassdrag er for tiden utsatt for en betydelig utbyggingsinteresse over hele landet, slik også i Nord-Trøndelag. I følge NVE er det i Nord-Trøndelag ca 40 søknader om vannkraftutbygging inne til behandling. Alle unntatt ett er småkraftprosjekt (inntil 10 MW).

Erfaring de senere år har vist at enkeltvis innebærer småkraftprosjekt sjelden store nok miljøkonflikter til at konsesjon avslås. Dette kan i neste omgang medføre en "bit for bit-utbygging" med betydelige og uoversiktlige negative miljøkonsekvenser. På denne bakgrunn er det avgjørende at det foreligger et beslutningsgrunnlag som er godt nok for en vurdering av de miljømessige konsekvenser av omsøkte utbygging.

For å fremskaffe et tilfredsstillende beslutningsgrunnlag på miljøområdet er utbyggere av småkraftverk (1- 10 MW) pålagt å gjennomføre kartlegging av biologisk mangfold som et ledd i konsesjonssøknaden, jf NVE veileder nr: 3/2009 *Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk*.

Mangelfullt beslutningsgrunnlag på miljøområdet i småkraftsaker har vært en problemstilling FMNT har tatt opp med NVE ved flere anledninger i tidligere høringsuttalelser, senest for Gudåa i Meråker kommune (mai 2015). Forholdet har også vært kommunisert med NVE på generelt grunnlag i flere sammenhenger og i flere enkeltsaker.

For offentlig beslutningstaking forutsettes at prinsippene i Naturmangfoldloven (NML) §§ 8-12 legges til grunn, jf. § 7. Fylkesmannen vil her særlig peke på § 8 som uttrykker at:

"Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet" (Kunnskapsgrunnlaget).

Fylkesmannen konstaterer at vedlagte miljørapport til søknaden i hovedsak er basert på

- En *dagsbefaring* i planområdet for å kartlegge *Biologisk Mangfold*, samt en tilleggsundersøkelse spesielt for *Elvemusling*
- Befaring og resultat fra denne er 4 år gammel (2011)

Generelt vil vi hevde at det å gjennomføre en feltkartlegging av relevante miljøverdier i tiltaks- og influensområdet i løpet av et døgn i beste fall må anses å være særdeles utfordrende. Vi mener derfor at *beslutningsgrunnlaget på fagfeltet må vurderes som svakt*.

Ut fra ovenstående finner Fylkesmannen grunn for å stille spørsmål ved om framlagte søknad tilfredsstillende kravene i *Naturmangfoldslovens* § 8 (*Kunnskapsgrunnlaget*) og § 9 (*Føre-var-prinsippet*), og de krav og forutsetninger som er gitt i NVE's Veileder nr. 3/2009, "*Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk*".

Fylkesmannens vurdering av relevante miljøforhold

Nedenfor gjøres en kort vurdering av de forhold og fagfelt på miljøområdet som anses som mest relevant i saken.

Friluftsliv

Bortsett fra jakt opplyses at området er lite brukt til friluftsliv. Det er ingen merkede stier eller annen tilrettelegging knyttet til friluftstinteresser, i eller nær prosjektområdet. Det er heller ikke kjent at elva brukes til fritidsfiske. Det konkluderes med at området har *liten verdi for friluftsliv og at planene vil få liten negativ konsekvens for friluftsliv (brukerinteresser)*.

Fylkesmannen har ingen vesentlige merknader til verdisetting eller konsekvensvurdering.

Landskap og inngrepsfrie naturområder

Landskap

Omsøkte prosjekt vil medføre betydelige inngrep i landskapet, herunder reduserte fossefall og bygging av trase for overføringsrør som vil være negativt for landskapsverdiene. I framlagte miljørapport konkluderes med at området har *middels verdi for landskap og at planene vil få liten til middels negativ konsekvens for temaet*.

Under befarings i området 26.juni 2015 fremsto hele berørte strekning som et markert elvelandskap med mange større og mindre fossefall som preger landskapsbildet.

Omsøkte utbygging vil påvirke dette landskapsbildet i vesentlig grad. Fylkesmannen mener derfor at de landskapsmessige virkningene av tiltaket synes å være undervurdert i framlagte konsesjonssøknad og miljørapport.

Erfaringsmessig har det også vist seg at bygging av rørgater ofte medfører store naturinngrep, noe NVE i flere saker har lagt betydelig vekt på i sine avgjørelser. Vi vil her vise til at NVE nylig (13.02.2015) avslo konsesjon for Ekorndalselva kraftverk i Namsos kommune i Nord-Trøndelag, der nettopp hensynet til landskapsbildet ble tillagt avgjørende vekt med bl.a. følgende begrunnelse:

... "Øvre del av tiltaksområdet fremstår i dag som urørt. NVE mener at en gjennomføring av tiltaket vil skape store og varige sår i terrenget, særlig i inntaksområdet og grøfta ut for rørgaten. En realisering av Ekorndalselva kraftverk som omsøkt vil etter NVEs mening medføre sterkt skjemmende endringer av landskapsbildet. NVE har følgelig lagt stor vekt på tiltakets virkning på temaet landskap i vår vurdering av konsesjonsspørsmålet"...

Inngrepsfrie naturområder i Norge (INON)

Inngrepsfrie naturområder (INON) er definert av Miljødirektoratet (tidl. Direktoratet for naturforvaltning). Direktoratet har gjennomført en statusoversikt og kartlagt utviklingen av INON-områder fra 1988 og fram til d.d.

Denne kartleggingen har bidratt til en bevissthet om at verdier som er knyttet til inngrepsfri natur kan gå tapt i takt med at disse områdene reduseres. Siden midten av 1990-tallet har det vært et nasjonalt miljømål å bevare restene av inngrepsfri natur for framtida.

Siste ajourførte kartlegging for perioden 2008 - 2013 viser at inngrepsfri norsk natur fortsatt reduseres betydelig av nye tekniske inngrep, særlig kraftutbygging og veibygging.

Av framlagte konsesjonssøknad opplyses at prosjektområdet berører et større INON-område på ca. 169 km². Omsøkte kraftutbygging vil medføre at ca 1,65 km² av dette får redusert verdi (endret til lavere status), herav bortfall av "villmarksområder" på ca 0,6 km². Netto tap av INON-områder vil også være ca 0,6 km².

I søknadens miljørapport oppsummeres temaet med at området som berøres har *Stor verdi* for som urørt naturområde, men at ut fra at omsøkte prosjekt vil medføre relativt liten endring/tap av INON-areal, settes konsekvensene av prosjektet til *liten negativ konsekvens* for temaet.

Fylkesmannen er enig i at et tap på ca 0,6 km² isolert sett kan oppfattes som lite, men kartleggingen etter 1988 har vist at nettopp det store antallet mindre inngrep, særlig bygging av små kraftverk og skogsbilveger, har vært en vesentlig årsak til reduksjonen av inngrepsfrie naturområder i Norge. For dette temaet er derfor grunn til å vektlegge hensynet til *samla belastning* jf. Naturmangfoldlovens § 10.

Biologisk Mangfold - Terrestrisk miljø

Rødlistearter - planter

Av miljørapporten fremgår at det er registrert to rødlista kjuker, *lamellfiolkjuka* og *svartsonekjuka* (begge *nær truet* - NT) i gammel granskog ca 40 m fra elvekanten på østsiden. Det er ikke registrert rødlistearter av lav og mose i området, heller ikke i bergvegger nær elva eller biotoper påvirket av fossesprøyt ved høy vannføring.

Rødlistearter - pattedyr og fugler

Av miljørapporten fremgår at prosjektområdet inngår i forvaltningsområder for både *brunbjørn* og *jerv* (begge *sterkt truet* - EN) Det kan forventes tidvis tilstedeværelse av begge artene i influensområdet. *Gaupe* (*sårbar* – VU) kan også forventes å forekomme i området. Det opplyses videre at det under befaring ble registrert *strandsnipe* og *fiskemåke* ved Røyrvatnet (begge *nær truet* - NT).

Fylkesmannen har ikke andre opplysninger om kjente hekkelokaliteter for rovfugl eller artsregistreringer unntatt offentlighet i nærheten av prosjektområdet.

Andre arter

Utover rødlisteartene som er nevnt over, er det i øvre halvdel av Røyrvasselva også registrert et leveområde for *bever*, men det synes ikke å ha vært tilhold av bever de senere år.

En fugleart som bør vies særlig oppmerksomhet er *fossekall*. Fossekall er ikke rødlistet, men er en art som er særlig negativt utsatt ved bygging av elvekraftverk (jf. NOF rapp.nr 3:2007). Redusert vannføring medfører tap av nærings- og hekkelokaliteter. Under sluttbefaringen ble arten observert langs Røyrvasselva. Framlagte miljørapport omtaler imidlertid ikke funn eller konsekvenser for arten.

Dersom det gis konsesjon i saken, bør det etableres kunstige hekkeplasser for *fossekall* for å kompensere for tap av naturlige hekkeplasser.

Verdifulle naturtyper

I influensområdet for Røyrvasselv kraftverk er det registrert fire lokaliteter med prioriterte naturtyper: *slåtte-/beitemyr* (middels verdi), *gammel barskog* (liten/middels verdi) og to lokaliteter med *flommarksskog* (liten verdi). Slåtte/beitemyra og barskogen blir lite berørt av planene, mens flommarkskogen i og ved elva blir berørt ved redusert vannføring.

Oppsummering Terrestrisk miljø

Miljørapporten konkluderer med at influensområdet har *liten til middels verdi* for terrestrisk miljø og at framlagte utbyggingsplaner vil få *liten/middels negativ konsekvens* for fagfeltet.

Fylkesmannen har ingen vesentlige merknader til verdisetting eller konsekvensvurderinger for oppsummering av *terrestrisk miljø*, men ut fra en svært begrenset undersøkelse i området (en dags befaring), er Fylkesmannen uenig i utsagnet på flere fagfelt om at ... "*det er et godt datagrunnlag bak vurderingen*"...

Biologisk Mangfold - Akvatisk miljø

Det er ikke er påvist *verdifulle naturtyper* tilknyttet vann.

Det er gjennomført et spesielt søk etter *elvemusling* (sårbar - VU) i Røyrvasselva. Arten ble ikke observert, og det regnes som lite sannsynlig at den finnes her.

Fisk og bunndyrfauna

Det opplyses at Røyrvatnet er overbefolket med småørret og smårøye, og at det er en liten bestand av ørret i Røyrvasselva. Forøvrig opplyses at bunndyrsamfunnet forventes å ha et arts mangfold som er representativt for regionen.

Oppsummering Akvatisk miljø

Miljørapporten konkluderer med at prosjektområdet vurderes å være av *liten verdi for akvatisk miljø* og at framlagte utbyggingsplaner vil få *liten negativ konsekvens* for fagfeltet.

Fylkesmannen har ingen vesentlige merknader til verdisetting eller konsekvensvurderinger på fagfeltet, men ut fra en svært begrenset undersøkelse i området (en dags befaring og samt en dag ekstra søk etter elvemusling), er Fylkesmannen uenig i utsagnet om at ... "*det er et godt datagrunnlag bak vurderingen*"...

Samla belastning (Naturmangfoldloven § 10)

Røyrvasselva er å betrakte som ei lita sideelv i Namsenvassdraget. Namsenvassdraget er et av de vassdragene i Norge som er mest berørt av vannkraftutbygging. Dette omfatter bl.a. 8 store kraftverksutbygginger mellom 1946 og 1985 med utbygging av 4 av 5 store fosser i Namsen, og reguleringer /overføringer av 3 av de 4 største innsjøene i fylket, *Tunnsjøen*, *Limingen* og *Store Namsvatn*, samt oppdemming av *Tunnsjøflyene* og *Vekteren*. Røyrvik kommune er i denne sammenheng den kommunen i Namsenvassdragets nedbørsfelt som er mest berørt av utbyggingene og som derfor har fått uregulerte vassdrag/nedbørsfelt tilbake.

Fylkesmannen mener derfor at hensynet til *samla belastning*, jf. Naturmangfoldloven § 10, alene er grunnlag til å *frarå* flere utbygginger i Namsenvassdraget, herunder Røyrvasselva.

Avbøtende tiltak*Utbygging uten regulering av Røyrvatnet*

Fylkesmannen vil i denne saken primært *frarå omsøkte* utbygging av Røyrvasselva. Dersom konsesjonsmyndigheten allikevel vurderer å gi konsesjon til tiltaket, vil vi tilrå en utbygging *uten regulering av Røyrvatnet*. Etter Fylkesmannens vurdering vil de negative miljøkonsekvensene av en vannstandsregulering være større enn den samfunnsmessige nytten av tilleggsproduksjonen en slik regulering vil gi.

Minstevannføring

Det foreslås en minstevannføring i elva på 130 l/s i sommerhalvåret og 50 l/s i vinterhalvåret. En slik minstevassføring vurderes å være svært lav for Røyrvasselva og medføre negative konsekvenser både for fisk, ferskvannsfauna og fuktighetskrevende flora. Også landskapsbilde og friluftsliv vil påvirkes negativt, særlig i sommerhalvåret.

Fylkesmannen vil derfor tilrå en minstevannføring på ca 200 l/s i sommerhalvåret.

Etablering av kunstige hekkeplasser for fossefall

Fossefall er som nevnt foran særlig negativt utsatt ved utbygging av elvekraftverk. Dersom det gis konsesjon i saken, bør det etableres kunstige hekkeplasser for *fossefall* for å kompensere for tap av naturlige hekkeplasser.

Jordkabel

Nett-tilknytting til eksisterende nett via jordkabel vil være positivt både av hensyn til kollisjonsfare for skogsfugl/ryper og av hensyn til landskapsbildet i området.

Fylkesmannens konklusjon

Namsenvassdraget, og særlig de deler som ligger innenfor Røyrvik kommune, er et av de vassdrag i Norge som fra før er mest berørt av vannkraftutbygging.

Fylkesmannen mener derfor at det i denne saken er grunnlag for å legge avgjørende vekt på *samla belastning for Namsenvassdraget*, jf. Naturmangfoldloven § 10, og vil på dette grunnlag *frarå* utbygging av Røyrvasselva.

Med hilsen

Bjørnar Wiseth (e.f.)
Miljøverndirektør

Øystein Lorentsen
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen underskrift

Kopi til

Namdal Kraft AS		7892 Trones
Østre Namdal Reinbeitedistrikt	co/ Algot Jåma	7898 Limingen
Nord-Trøndelag Fylkeskommune	pb 2560	7735 Steinkjer
Røyrvik kommune		7898 Limingen